

Högskolan Dalarna
Kultur och lärande
Svenska som andraspråk
C-uppsats, 15 hp
Vt-2009

Ett rikare språk med bildmunta?

Vad är ett rikt språk och kan bildskapande stimulera till ett rikare språk?

Författare:
Lisbeth Berwald

Handledare:
Jonathan White
Examinator:
Bosse Thorén

Sammandrag

Ett rikare språk med bildmunta? – Vad är ett rikt språk och kan bildskapande stimulera till ett rikare språk?

I detta arbete söker jag svar på två frågor. Vad kan menas med ett rikare språk och blir det ett rikare språk när informanterna som förberedelse målar bilder innan de ska tala inför klassen än när de inte målar? Detta gör jag genom att studera tidigare forskning om hur ett språks rikedom kan mätas samt genom att analysera videoinspelningar av muntliga framträdanden när inlärarna på sfi målat respektive inte målat och analysera språkrikedomen. Resultatet blir en egen definition av rikt språk i detta sammanhang, samt en slutsats att bildskapandet stimulerar inlärarna till att använda fler ord och att använda ord som de behöver för att föra fram sitt budskap.

Uppsatsen framlagd vårterminen 2009.

Examinator: Bosse Thorén

Författare: Lisbeth Berwald

Handledare: Jonathan White

Opponent: Anna Maria Hipkiss

Sökord: svenska som andraspråk; språkutvecklande arbetssätt; SFI; språkrikedom; motivation; bild

Abstract

A richer language when painting before speaking? –
What is a rich language and can painting stimulate
towards a richer language?

In this work I seek to answer two questions. What may a “richer” language mean and does it become richer when the informants, as a preparation, paint what they are going to talk about in front of the class, than when they do not paint? This I try to do by studying earlier research about how to measure the richness in languages and by analysing video recordings of speeches when the students in an sfi-class (Swedish for foreigners) painted or did not paint before the speech, and by analysing the richness in their language. The result is my own definition of what rich language is in this context, and a conclusion that painting stimulates the students to use more words and to use specific words that they need to bring the audience their message.

Innehåll

Sammandrag	2
Abstract	3
Innehåll.....	4
1 Introduktion	5
1.1 Inledning	5
1.2 Bakgrund.....	6
1.2.1 Tidigare forskning.....	6
1.2.2 Skapandets betydelse	8
1.2.3 Motivation.....	10
1.2.4 Vad säger styrdokumentet?.....	12
1.3 Syfte	14
1.4 Metod	14
1.4.1 Val av metod	14
1.4.2 Val av grupp.....	15
1.4.3 Val av teknik.....	17
1.4.4 Begränsningar	20
2 Resultat.....	20
2.1 Rikt språk	20
2.1.1 Definition	22
2.2 Analys	22
2.2.1 Grammatik	26
2.2.2 Ordriktedom och ordval.....	30
2.2.3 Kommunikationsstrategier.....	33
2.3 Sammanfattning	35
3 Diskussion	36
Källförteckning.....	39
Bilaga 1	

1. Introduktion

1.1 Inledning

Jag har under några år arbetat som lärare på sfi där de studerande, enligt målen i styrdokumentet, ska få tillgång till ett språk som ger dem möjligheten att fungera i samhället. Fokus i undervisningen ligger, kanske på grund av tidspress, ofta på praktiska ting, som att skriva meddelanden till diverse instanser, göra sig förstådd i telefon och kunna gå till en läkare utan tolk. Det finns fyra olika kurser inom sfi-utbildningen, beroende på vad individen har för förkunskaper och mål. Undervisningsmetoderna och innehållet i utbildningen är naturligtvis olika på olika skolor, i olika kommuner och med olika lärare, men grunden i det som lärs ut på sfi är dock densamma.

Det finns en skillnad i vad som är nödvändigt för att fungera i samhället för olika individer. Behovet av språkinnehåll i grunden kan variera. Det är dock ett mänskligt grundläggande behov att kunna uttrycka sina tankar och känslor, att t ex kunna beskriva hur vackert något är. Medlen för detta åsidosätts, enligt min mening, till förmån för de rent praktiska uttrycksmedlen. Många kanske inte har så många svenska vänner som de vill berätta något för. Alla har inte ett behov av att förklara sig för någon annan än familjen. Behovet av språkgrund varierar alltså inte bara mellan flyktinginvandrare, arbetskraftsinvandrare och så kallade kärleksinvandrare (som kommit hit för att gifta sig). Det varierar även från person till person. Alla vill inte prata om känslor, men min mening är att alla ska få tillgång till medlen. Jag är övertygad om att alla mår bättre om de, när de själva vill, kan berätta, inte bara vad de varit med om, utan också hur de upplever tillvaron. Jag tror att det är viktigt för många av våra invandrare att lära sig ett mer känslufokuserat språk. Det gäller många svensktalande också, men det är ett annat kapitel.

Språket är ett verktyg för kommunikation. Det är inte det enda, men det är viktigt. De första människorna som pratade uppfann de för dem viktigaste orden. Nu finns skillnader i olika språk vilka ord som är mer utvecklade än andra. Det är fortfarande behovsstyrt, som t ex det klassiska exemplet med alla olika ord för olika slags snö bland eskimåer. Vårt västerländska samhälle präglas ibland av en fixering vid det materiella, särskilt i media som alla möter på ett tidigt stadium, samtidigt som utbildningsgraden är hög i relation till en del mycket fattiga länder. Det finns ord och uttryck på svenska för många lägen, men samhället, genom media, och kanske skolan, som sägs vara en miniatyr av samhället, väljer självsvåldigt vilka delar av språket som är nödvändiga för att fungera. Menar man för att personen i sig ska bli lycklig eller att denne ska störa samhällsordningen så litet som möjligt? Risken som jag ser är att vi sätter oss på höga hästar och bestämmer i ett styrdokument vad som är viktigt för att fungera i samhället. De som forskar om arbetslivet har insett att de bör inkludera individens nätverk i forskningen. Det visar sig alltmer att utan nätverk är det svårare ändå att komma in på arbetsmarknaden i Sverige. Jag har svårt att tänka mig att man ens i Sverige kan få ett bra och viktigt nätverk av vänner som ny i landet utan att delge något om sig och sin person. Därför vill jag sätta fokus på ett språk som kan uttrycka litet utöver det praktiska i vardagen.

1.2 Bakgrund

1.2.1 Tidigare forskning

Hur definierar vi ett rikt språk? Jag har haft svårt att hitta någon forskning som undersöker rikedom i svenskan som andraspråk på något annat sätt än att undersöka och räkna utbyggda nominalfraser, adjektivanvändning osv. Axelsson (1994) har spelat in på band och analyserat både adjektiv och bestämdhet för att bli se i vilken ordning de lärs in. Här talas inte om rikedom i språket utan mest om inlärningsordning och vilka grammatiska

avvikelser som förekommer. Även Kotsinas (1982) har gjort sådana inspelningar för att analysera ordförrådet bland invandrarungdomar som talar fritt. Ju mer korrekt språket är och ju fler ord som används desto rikare blir det naturligtvis.

Kanske kan man mäta variationen av ord. Både form och funktion har relevans för kommunikationen och förståelsen. Jag vill hitta något sätt att se om språket kan berikas på andra sätt. Innehållet i det sagda är det viktigaste. Formen behöver egentligen bara, åtminstone på en lägre inlärningsnivå, vara så pass korrekt att den inte medför missförstånd. Jag vill därför titta på ordrikedom. Hur beskriver man så att alla förstår en? Kommunikation är ju så mycket mer än bara ord. Vi tittar på en enligt min erfarenhet traditionell förstagångsmunta som exempel på vad som alltid kommer fram.

Jag heter Faduma.

Jag kommer från Somalia.

Jag har fyra barn.

Jag är gift.

Jag studerar sfi.

Här rycker eleven uppgivet på axlarna. Orden är slut. Eller är det bara så att hon tror att det är dessa fakta skolan är ute efter? Detta framträdande kan följas av åtskilliga timmars studier med många nya ord, varefter eleven ombeds att berätta om sig själv, t ex när vi fått nya klasskamrater. Samma visa upprepas igen och igen, hur länge som helst. Många fastnar här och kan om de inte får hjälp leva i flera år med denna presentation som det enda de delger någon i det nya landet.

Ett sätt är att intervjua henne på plats, men det gör henne perplex. Hon saknar ord. Orden hon lär sig i skolan hör inte ihop med hennes liv. Hon ser inte sambandet eller finns det inget samband? Vad är det som fattas i framträdandet? Detaljer, kan man tycka. Vad består dessa detaljer av? Vi gör en intervju med en fantasi-Faduma och kontrollerar vad det är som saknas i bilden. Hur upplever hon sig själv? Är hon glad eller ledsen, pigg

eller trött, nöjd eller missnöjd, ensam eller inte osv. Hur är det i Somalia? Varifrån där kommer hon, från landet eller från stan? Vad gjorde hon i Somalia? Arbetade hon eller var hon hemma? Hur såg det ut där hon bodde? Gifte hon sig och fick barn där eller i Sverige? Är familjen här? Hur gamla är barnen? Är det pojkar eller flickor? Går de i skolan eller är de på dagis? Varför studerar hon på sfi? Vill hon det eller måste hon?

Finns motivationen att delge mer av sig själv inför klassen? De flesta vill att alla ska förstå dem och veta tillräckligt om dem för att de ska behandlas med respekt för den de är som person. Vilka detaljer som ska delges är upp till var och en. Därför kan det vara vanskligt att låta klassen intervjua varandra. Vi går här balansgång och måste vara försiktiga. Jag tolkar det som att det visserligen är utbyggda nominalfraser och adjektiv som behövs för att berika hennes språkliga framträdande. Samtidigt måste vi dock nå in och få henne att lita på att vi faktiskt är intresserade av henne och hennes känslor, liv och vardag.

1.2.2 Skapandets betydelse

Danielsson (2002) lägger visserligen fokus på video och inte målad bild, men här finns mycket som för tankarna till betydelsen av annat än enbart ord vid kommunikation. Hon skriver att det finns en trend att koppla skapande verksamhet till språkinläring och kommunikation. Om vi ser oss om på stan och läser allt som står skrivet, är det egentligen inte många ord menar hon. Det mesta som ska förmedla budskap till människorna som går förbi består av bilder och symboler. Ändå går budskapet fram i de flesta fall. Ofta är en bild effektivare än ord, vilket reklamare och andra är väl medvetna om. När vi ser dessa bilder fylls vårt medvetande av en mängd ord som vi kopplar till det vi ser.

Både musik och bild används ofta för att stimulera i synnerhet de små barnens språkinläring. Detta fungerar säkerligen även bland vuxna inlärare, om än i litet mindre grad för somliga. Danielsson (2002: 63) kopplar de tre begreppen skapande, språk och kommunikation och visar att de hör ihop. Skapande i sig kan vara estetiska uttryck men även språkliga uttryck eller uttryck för tankar. Hon påpekar att fantasin är en förutsättning för detta skapande. Där kan då finnas en skillnad mellan små barn och vuxna, som tyvärr ibland tappat en del av sin barnsliga fantasi. Om de däremot får ett tillräckligt fantasieggande ämne kan den kanske väckas. Hon skriver: "Att skapa en information till någon annan är att finna ett språkligt uttryck som både sändare och mottagare förstår" Danielsson (2002: 63). I detta uttryck ryms, i talspråket, förutom ord: tonfall, gester, diverse kommunikationsstrategier och om man har tillgång till det även bild. Kommunikationsstrategier innebär enligt Hammarberg (2004: 57) "olika sätt att göra sig förstådd när man inte kan eller inte kommer på det relevanta uttrycket". Detta är inte något specifikt för andraspråksinlärare. Hammarberg påpekar att även vana modersmålsanvändare tar till sådana och att inlärare bara har anledning att göra det oftare. Kotsinas har studerat kommunikationsstrategier i svenskan och sett samma sak (1985: 40).

Att framföra något muntligt inför en grupp som man känner (t ex sin egen klass) snuddar vid formen för grupparbetet. Genom kommunikationsstrategier av varierande slag kan gruppen hjälpa eleven att finna rätt ord. Danielsson (2002) framhåller vidare vikten av grupparbetet för individens språkliga och kommunikativa utveckling. Glädjen i att med gruppens hjälp lyckas framföra sitt budskap är en stärkande upplevelse som stärker både självförtroendet och lusten att berätta. Samtidigt har varje individ en medfödd förmåga att både se helheten och uppfatta de enskildheter som ryms, sk narrativ förståelse. Från den egna förförståelsen bildas automatiskt en omgivning till berättelsens detaljer i huvudet. Om flera uttryck används har mottagaren större möjlighet att förstå budskapet. Danielsson påpekar även att våra möjligheter att kommunicera också påverkas av kulturella faktorer. Slutligen konstaterar hon att: "Skapande för fram till olika

språkliga uttryck. Dessa språkliga uttryck kan med utvecklad kunskap kring kulturella koder leda till kommunikation”(2002: 63).

1.2.3 Motivation

Jag har som sagt i mitt arbete som lärare på sfi återkommande haft elever som "fastnat" när de lärt sig "att gå och handla" och "att klara av att tala med dagispersonalen". Hur ska man då slussa dem vidare och hjälpa dem att vinna lusten att uttrycka någonting mer? Hur ska man motivera dessa individer? Den frågan ligger till grund för varför jag vill göra min undersökning. Alla har ju inte samma motivation. Ellis beskriver kort (1997: 75) de olika formerna av motivation. Instrumentell motivation, ansträngningar för att uppnå praktiska mål, är den vanligaste formen av motivation bland eleverna på sfi. Inte så konstigt eftersom vägen till fortsatta studier i grundskola och gymnasium är stängd före sfi:s D-betyg. Många arbetsgivare och till och med några av arbetsförmedlarna kräver även de denna nivå på språkkunskaperna. Alla vill dock inte studera vidare. Alla vill inte ens yrkesarbeta. Det finns kvinnor som har siktet inställt på att leva resten av sina liv som mamma och hustru. Jag har upplevt att det bland annat är just dessa inlärare som har problem med att komma vidare. De stannar nöjda på en, enligt sfi, låg nivå. Om de tar sig över tröskeln och kan kommunicera om andra saker än mat och städning, eller vad de har fastnat i, kanske de kan få svenska vänner och lättare integreras i det svenska samhället. De löper annars stor risk att isoleras.

Under en längre tid har jag i mitt klassrum haft "munta", muntligt framförande, med jämna mellanrum. Det innebär att eleverna står framför klassen och berättar något. Detta är ett måste, en obligatorisk uppgift, och även de alldeles nya får göra detta. Det spelar ingen roll hur litet svenska de hunnit tillägna sig. Samtliga som deltagit intygar att det är bra och att det går bättre och bättre om man bara vågar gå upp första gången. Alla är

positiva och uppmuntrar varandra genom applåder och beröm. Här utmärker sig en liten problemgrupp genom att berätta i stort sätt samma sak varje gång de får välja ämne fritt. När de inte får välja läser de ofta innantill. Min förhoppning är att motivationen att komma vidare ska följa som ett resultat av bildmålet, att helt enkelt lusten att förklara ska bli övermäktig. Först därefter, om det lyckas, kan inlärnarna få uppleva den lustfyllda motivation som kommer sig av att man lyckats. Resultatet i sig, att bli förstådd, är så skönt att motivationen föds, det som Ellis (1997) kallar resultatbaserad motivation (min översättning). Har man en gång kommit så långt tror jag att det blir lättare att komma vidare. Först då känns det kanske som en möjlighet att växa som person och integrera den nya kulturen med sin egen. Detta kallas i sin tur av Lightbown och Spada för integrativ motivation (1999: 56). Det är många faktorer som påverkar inläringen av ett andraspråk. Motivationen är bara en av dem, men jag tror att den är mycket viktig. Som Lightbown och Spada uttrycker det så kan en lärare inte påverka den instinktiva, naturliga motivationen för att lära sig ett andraspråk, utan enbart se till att klassrumsmiljön stöder eleverna, är stimulerande och att aktiviteterna passar i ålder, intresse och kulturell bakgrund. Men det viktigaste, skriver de, är att eleverna upplever att de lyckas.

Ahl (2004: 99) ifrågasätter hela begreppet motivation, men konstaterar att det används så ofta av gemene man att det omöjligt kan tas bort. Hon påpekar att det finns en part till i sammanhanget, ofta en överhet, förutom den person som anses ha eller inte ha motivation. Den andra parten mäter, men inte vad som är reellt eller upplevs som motivation av personen i sig, utan hur personen förhåller sig till förväntningar som bestämts ovanifrån av den andra parten. Detta är ännu en anledning att gå försiktigt fram och inte ta för givet att alla har samma behov. Detta får följa min studie i mitt bakhuvud, men jag vill ändå påstå och stå fast vid att det finns annat än materiella ting som är värda att beskriva och att vänskap är nödvändig för integration och blir djupare om man talar om annat än det materiella.

1.2.4 Vad säger styrdokumentet?

Vad är det man vill uppnå med undervisningen på sfi? Vid en genomgång av Kursplanerna (Skolverket 2007) för de fyra olika kurserna, samt den fristående delen, läs- och skrivinläring framkommer följande kriterier för vad som anses vara ett rikt talspråk vid berättande. Observera att jag enbart ägnar mig åt det som är relevant för min undersökning. Jag tar därför inte upp alla kraven för samtal, läsande eller skrivande.

Redan i kapitlet om utbildningens syfte poängteras uttalets, rytmens och melodins vikt för den kommunikativa kompetensen. I målen för sfi som helhet står bl a att eleven ska utveckla sin förmåga att tala svenska i olika sammanhang med ett gott uttal. Inläraren ska också använda relevanta hjälpmedel samt inlärnings- och kommunikationsstrategier för sin fortsatta språkutveckling. I grunden för bedömning finns flera uttryck för vad som anses vara ett rikt språk. Det ska vara nyanserat, begripligt, varierat och anpassat till mottagaren. Desutom ska inläraren bemöda sig om att bli förstådd. Sedan innehåller styrdokumentens riktlinjer och mål för de fyra kurserna A-D något skiftande meningar om vad som är ett rikt språk.

För A-kursen gäller målen för talat språk att eleven skall kunna kommunicera muntligt i enkla situationer och kunna beskriva egna kunskaper och erfarenheter på ett enkelt sätt. Betygskriterierna för godkänt säger att eleven berättar muntligt, begripligt och med visst sammanhang, om ett bekant ämne och gör sig förstådd i enkla samtal om vardagliga och välbekanta ämnen. För att uppnå VG ska eleven berätta med sammanhang, inte bara visst sammanhang.

Efter kurs B ska eleven kunna beskriva egna kunskaper och erfarenheter och jämföra dem med intryck av liv i Sverige. Det står inte om det ska vara skriftligt eller muntligt. För godkänt ska eleven berätta och informera muntligt och tydligt om något som är välbekant. För VG ska eleven berätta tydligt och med vissa nyanser om ett bekant ämne.

Enligt C-kursens kriterier för betyget G uttrycker sig eleven sammanhängande och begripligt för att förmedla erfarenheter och åsikter eller beskriva något i vardags-, studie- eller arbetssituationer. För VG gäller tillägget ”med viss variation”. Även här använder eleven olika strategier och hjälpmedel för att överbygga språkliga problem.

D-kursen slutligen kräver att språket anpassas till mottagaren och situationen och används på ett relativt säkert sätt. Olika strategier används nu medvetet. För godkänt i denna kurs uttrycker sig eleven tydligt och begripligt och med viss språklig variation i sammanhängande tal och uttrycker personliga synpunkter och åsikter. Det allra högsta betyget på sfi kräver även att eleven kan argumentera för sina synpunkter.

Eftersom kommunikation handlar om en sändare och en mottagare är kursplanen inriktad på att eleverna ska kunna förstå och göra sig förstådda. Till att börja med poängteras prosodins och uttalets roll. Användandet av hjälpmedel och kommunikationsstrategier samt anpassning till mottagaren och situationen trycks det på vid flera tillfällen. Att uttrycka mer och mer av sina egna åsikter går som en röd tråd genom kursplanen och avslutas med det allra högsta, att kunna argumentera. Men språket då, hur ska det vara för att vara rikt?

De ord jag funnit som beskriver detta i analysen av kursplanen är dessa sex i olika böjningar och formuleringar: Nyanserat, begripligt, varierat, sammanhängande, tydligt och relativt säkert.

1.3 Syfte

Syftet är att undersöka om en undervisningsmetod med berättande kring egna bilder stimulerar språket och gör det rikare än berättande utan bilder kring ett givet ämne inom kursplanen för sfi. Först måste då syftet vara att ta fram en definition på vad som i det sammanhanget enligt forskning, kursplan och egen förförståelse kan anses vara ett rikt språk.

Frågeställningar:

- Vad är ett rikt språk?
- Är språket rikare när inlärare berättar med hjälp av sina egna bilder än när de berättar utan bilder?

1.4 Metod

1.4.1 Val av metod

För att besvara frågeställningarna i syftet finner jag det lämpligt med en kombination av kvalitativ och kvantitativ metod, som ofta är fallet när man mäter och räknar något så faktiskt som ord i en kontext som är individuell och omöjlig att betrakta helt objektivt. Inlärarna kommer själva delvis att välja vad de målar och berätta kring detta, vilket gör att det blir mycket individuellt. Det gemensamma för deras framträdanden är att inlärarna i viss mån bestämmer innehåll och längd, inom ramen för ett givet ämne och en given rubrik. Grundtanken i studien är kvalitativ, eftersom den går ut på att upptäcka eventuella variationer och förekomsten av utsmykande ord i samband med att inlärarna talar om något med hjälp av en bild de skapat själva.

Med utgångspunkt i annan litteratur men med min egen förförståelse i botten ska jag definiera vad som kan menas med ett rikt språk i detta sammanhang. Utifrån denna definition, som ju blir relativt subjektiv, men med en bas av tidigare forskning, mäter jag och jämför kvantitativt vissa språkliga drag i inlärnarnas språk.

För att få större trovärdighet i undersökningen använder jag mig av triangulering. Dels gör jag en litteratursökning om vad som av andra menas med ett rikt språk, dels intervjuar jag eleverna för att bättre förstå kontexten kring deras bilder och dels gör jag video-inspelningar, som sedan analyseras, av deras framträdanden. Dessa kan observeras om och om igen och det blir möjligt med abduktion, dvs. att jag kommer att titta och tänka växelvis på olika detaljers betydelse.

1.4.2 Val av grupp

Eftersom jag vid undersökningens början arbetade som lärare på sfi har jag haft tillgång till tre olika klasser att plocka informanter ur. Samtliga lärare arbetar då någon gång i veckan i varje klass för att eleverna ska lära känna oss alla och vi dem så att de kan känna trygghet vid eventuell flytt mellan klasserna. Det är en nybörjargrupp (1), en grupp där undervisningen sker i ett lugnare tempo och på ett mer informellt sätt för mindre studievana eller motiverade elever (2) och en grupp med studievana elever där undervisningen är mer formell och eleverna förväntas ta större ansvar för sina egna studier (3). Nivån i samtliga grupper varierar och det varierande antalet elever gör att dessa indelningar inte alltid stämmer, varför det inte kan sägas att hela klassen är homogen och består av elever av liknande slag utan att det är en slags grundtanke.

Varje vecka har grupp 2 något vi kallar munta. Då står varje individ framför klassen och berättar något (ämnena varierar, liksom valfriheten). Detta har

visat sig vara positivt för eleverna vid fortsatta studier och det innebär även att situationen vid min undersökning inte känns främmande för dem, förutom vad gäller filmkameran. Eftersom inlärarna inte går lika lång tid i skolan, som har kontinuerligt intag och avslutning flera gånger om året, är en longitudinell undersökning inte möjlig. Det är bara under tiden på sfi jag vill studera deras språk för min undersökning. Eleverna i grupp 2 varierar alltså mycket eftersom det är ett slags mellansteg för några av dem. Att sakna tidigare studievana behöver ju inte betyda att sakna språk-inlärningsförmåga.

Bortfallet riskerar att bli stort, t ex pga utvisning, flytt, praktik eller graviditet, varför jag startar med en stor grupp och sedan hoppas att tillräckligt många finns kvar för att jag ska få svar på mina frågeställningar. Skulle det vara så att alltför många faller bort finns möjligheten att göra samma sak igen eftersom det hela tiden kommer nya elever. Ett annat naturligt bortfall är alla som vill men som har ett för svagt språk för att det ska vara mätbart ännu. Jag filmar dock alla som är villiga att ställa upp en första gång, utanför undersökningen. Efter första tillfället informerar jag om vad jag vill göra och frågar vilka som är villiga att delta.

Jag informerar inte i detalj vad i deras tal jag ska studera eftersom det skulle påverka både dem och resultatet av undersökningen. Jag förklarar enligt de etiska reglerna att materialet inte kommer att användas till något annat och att de kommer att vara anonyma i redovisningen. Tillgången till videobanden liksom kassetbanden från intervjuerna stannar hos mig. Vid transkriptionerna kommer det inte att framgå vem som sagt vad. De som efter bortfall finns kvar ska enbart beskrivas med ålder, kön, modersmål och ev. tid i Sverige. Jag kontrollerar med rektor och kolleger så att samtliga är införstådda med vad som pågår. Den slutliga undersökningsgruppen ser ut så här:

Fiktivt namn	Rosa	Clara	Oscar	Frida
Kön	kvinn	kvinn	man	kvinn
Ålder	28	32	37	50
Modersmål	arabiska	somaliska	kurmanji	persiska

Alla fyra deltagare har olika modersmål och ingen av dem behärskade något annat språk än sitt modersmål när de kom till Sverige. Några ord på engelska har de snappat upp. De varierar i ålder och kön, men samtliga är ivriga att lära sig svenska. Oscar har litet längre tid i Sverige och har många svenska vänner.

1.4.3 Val av teknik

Jag spelar in ett vanligt muntligt framträdande, ”en munta” med samtliga på video varefter jag frågar dem om de vill delta i min undersökning. Jag väljer videoinspelningar för att det är lättare för mig att höra vad de säger om jag även ser dem. Detta kan kännas obekvämt för dem i början, men jag tror att de blir vana till andra gången, då min undersökning startar. Därefter intervjuar jag de elever som accepterar att delta om intressen och dylikt. De får sedan måla olika bilder vid tre tillfällen och deras berättelser kring dessa bilder filmas. Efter varje ”bildmunta” kommer jag att filma en annan munta med ett givet ämne inom ramen för sfi:s kursplan. Allt detta bildmaterial bildar den corpus ur vilken jag ska excerpera (plocka) det som behövs för analysen. Intervjuerna ska enbart vara ledning till vad de menar med sina berättelser, deras intressen och situation kan fungera som en slags bakgrundsbild till informanterna.

Bildmunta är en metod som jag själv startat försök med. Den går ut på att först i lugn och ro och tillsammans med vänner måla fritt kring ett givet ämne. Till detta har vi vattenfärger, tuchpennor och stora papper. Vid nästa tillfälle letar eleverna efter de ord de behöver för att berätta om sina bilder. Sedan berättar de inför hela klassen. Det är jobbigt och nervöst första gången, men har visat sig vara väldigt bra för självförtroendet. Eftersom jag själv är intresserad av bild och konst som uttryck, ligger det nära till hands att söka sig till bilden. Min tanke bakom försöket är en önskan att åtminstone några studerande ska finna att de vill säga mer efter att först ha

fångat tankarna i bild. Har man svårt för språket undviker man onödigt prat. Under målandets gång flyger tankarna och minnena fritt på hemspråket. Bilden i sig plockar fram detaljer som man kanske annars hade glömt att berätta. Min önskan är att detta ska stimulera till ett sug efter uttrycksmedel.

I min undersökning analyserar jag slutligen, efter urval, videoinspelningarna av fyra inlärare som håller ett muntligt framträdande, vid fyra olika tillfällen. Tillfällenas nummer betecknar tidsordningen. Dessa muntor skiljer sig åt vad gäller ämne och av att varannan är en bildmunta. Jag ska här förklara litet mer ingående kring de olika tillfällena och ämnena.

Tillfälle 1	Tillfälle 2	Tillfälle 3	Tillfälle 4
Bildmunta	Ingen bild	Bildmunta	Ingen bild
<i>Bostaden i hemlandet</i>	<i>Bostaden i Sverige</i>	<i>Vilda djur i Sverige</i>	<i>Sagotema // studiebesök på hjälpmedelscentralen</i>

Tillfälle 1, *Bostaden i hemlandet*

Förberedelser inför denna redovisning var studier av kapitlet om bostaden i läroboken +46: 3 kurs C (Gull & Klintenberg, 2004). Därefter följde en dubbellektion några dagar före redovisningen, då de i ett speciellt rum med många bord, papper och färger, målade sina bostäder i hemlandet. Vi hade i matsalen ställt in en hylla full med bildmaterial och satt upp gardinstänger med nypor i på väggarna där de kunde torka och ställa ut sina alster. Lokalbrist och resursbrist är ju ofta ett hinder, men denna lösning var mycket billig. De arbetade mycket inför denna munta och skrev ned vad de skulle säga. De hade alltså om de ville möjlighet att leta upp ord de behövde i lexikon eller fråga sina vänner och lärare. Denna munta var den första bildmuntan dessa elever var med om och samtliga var mycket glada och positiva. De hade filmats en gång tidigare utanför undersökningen.

Tillfälle 2, *Bostaden i Sverige*

Förberedelserna inför denna munta, som inte var en bildmunta, var att repetera orden i läroboken (se ovan) och studera mer om lägenheten i form av tidningsannonser o.d. Det har gått tre veckor sedan de talade om bostaden i hemlandet och målade denna. Bostaden i Sverige är ett väldigt vanligt ämne i sfi-undervisningen och ingår i många läromedel.

Tillfälle 3, *Vilda djur i Sverige*

Inför denna munta, som var en bildmunta, hade eleverna fått låna böcker om vilda djur på biblioteket. De fick välja djur fritt bland dessa och hade möjlighet att samarbeta, studera och sedan måla djuren. Även Sveriges djur och natur är ett typiskt sfi-ämne. Bilderna hängdes sedan som en utställning i datasalen med egna texter till. Tillgången till texterna innebar tyvärr att de i högre grad läste innantill vid inspelningstillfället.

Tillfälle 4, *Sagotema // studiebesök på hjälpmedelscentralen*

Denna gång har eleverna fått välja mellan två ämnen, eller båda. De kunde berätta om ett stort grupparbete som just avslutats. Det handlade om sagor från hemlandet, och resulterade i en muntlig redovisning och en utställning på biblioteket. Utställningen var fantastiskt fin men, som det ofta blir när grupper blir för stora, var många passiva. Just de fyra studenterna ovan var med vid planeringen på sina hemspråk men inte alls aktiva vid redovisningarna. Alternativet var att berätta om ett studiebesök på hjälpmedelscentralen. Alla tyckte det var fascinerande att se hur mycket hjälp det fanns att få. De ville skicka hem saker till sina släktingar. De kunde förbereda sig även inför denna munta, men hade inte tillgång till någon färdig text om hjälpmedelscentralen.

Analysen sker utifrån resultatet av vad som kan anses vara ett rikt språk, eventuellt med tillägg som dyker upp längs vägen. Någon retrospektion blir inte aktuell eftersom jag inte för undersökningen är intresserad av varför de säger så, utan bara vill se om bilderna och skapandet vid dessa tillfällen kan stimulera till ett rikare språk än vad ett traditionellt ämne utan bildskapande kan.

1.4.4 Begränsningar

Det visade sig att vissa elever inte var vana att hantera pennor, kriterier eller penslar. De flesta provade dock och fann tjusningen i detta. En kvinna sa mycket bestämt nej, varefter hon provade ändå. Hon målade de mest fantastiska bilder och fick senare jobb av sina vänner att hjälpa dem måla. Somliga visade en sådan företagsamhet att de bad kamraterna om hjälp, eftersom de ansåg sig ha tummen mitt i handen. Detta godtog jag eftersom de valde någon som hade samma modersmål och därigenom var tvungna att uttrycka alla detaljer på detta för att konstnären skulle förstå och måla rätt. De uppnådde ändå målet att noga tänka igenom detaljer i bilden.

Det tillkom under tiden för filminspelningarna två lärare och två klasser. Detta innebar för min undersökning att vi inte längre fann tid att växla lärare i grupperna, men jag hade tillgång till de övriga eleverna om så skulle behövas. Någon av de filmade eleverna bytte också till en annan skola. När filmerna var klara visade det sig att det trots allt fanns gott om material och jag bestämde mig för att börja med att analysera fyra av dem, eftersom dessa elever deltagit vid samma fyra tillfällen. Jag valde att ta med hela deras muntor eftersom de inte var så långa trots att alla fick obegränsat med tid.

2 Resultat

2.1 Rikt språk

Forskningsgenomgången gav flera ledtrådar men ingen exakt definition på vad ett rikt språk är. Forskarna undersöker grammatiken, ordförrådet och inlärningsordningen. Det är områden som är viktiga både för att förstå hur man lär ut ett andraspråk och för att inlärnarna själva ska förstå hur det går

till. Därför har jag valt att räkna och jämföra substantiv, adjektiv, nominalfraser och ord. Variationen är ju viktig för ett uttrycksfullt språk och beror till stor del på ordförrådet.

Men förutom rena ord är uttal och prosodi, tonfall, kroppsspråk och olika kommunikationsstrategier viktiga för att budskapet ska nå fram. Detta gäller talspråk som är ett interaktivt växelspel mellan sändare och mottagare. Man får kontinuerligt stöd och feed-back från dem man talar till. Ofullständiga meningar, upprepning eller bruten syntax påverkar inte talspråket på samma sätt som det skulle göra med skriftspråk. Kroppsspråk, miner och gester kan ersätta vissa ord och göra att budskapet ändå når fram.

Förståelse för olika kulturella koder är också nödvändig för att undvika missförstånd. Denna förståelse är större på sfi än ute i samhället, både mellan elev och lärare och eleverna sinsemellan. De är ödmjuka för varandras egenheter eftersom de själva förstår hur det känns att bli missförstådd. Ahls (2004: 99) åsikt att motivation är något som läggs på oss ovanifrån är intressant, men jag menar att den positiva motivationen, som är ett resultat av att själv bli nöjd och förstådd, att känna glädjen i att lyckas förmedla sitt budskap, är av stor vikt. Den ger mersmak och stimulerar till fortsatt språkutveckling.

De huvudord som förs fram i kursplanen är att språket ska vara: nyanserat, begripligt, varierat, sammanhängande, tydligt och relativt säkert. Har vi kommit så här långt kommer tilliten och självförtroendet också som ett brev på posten. Det är begrepp som används för målen med kurserna. Personerna i min undersökning är ännu inte på den nivån. På vägen dit är tydlighet och begriplighet viktiga faktorer. Sammanhang och en röd tråd underlättar för mottagaren och säkerhet hänger alltid ihop med trygghet.

2.1.1 Definition

Min definition av rikt språk i det här sammanhanget bygger på att det viktigaste i en kommunikation är att budskapet uppfattas och når fram till mottagaren. Därför är grammatisk korrekthet nödvändig enbart i den mån att budskapet inte missförstås. En viss ordrikedom behövs för att förmedla budskapet och kommunikationsstrategier är nödvändiga som ett komplement till denna. Även prosodi, gester och tonfall har betydelse för att nå fram till mottagaren, vilken man naturligtvis också måste anpassa budskapet efter. Språket blir rikare om man är ivrig att bli förstådd och har ett budskap som känns intressant att förmedla. Har man dessutom tillgång till hjälpmedel, t ex i form av bilder blir det kanske ännu bättre. Här följer en analys för att undersöka detta.

2.2 Analys

Transkriptionerna, som återfinns i bilaga 1, är försedda med radnummer och jag kommer att återge dessa radnummer vid exemplen som följer. Gester, miner, ögonkontakt och dylikt framkommer inte i transkriptionerna men behandlas i kapitlet *Kommunikationsstrategier*.

Först måste jag påpeka att normalt skulle nog de flesta vara nervösa vid ett muntligt framträdande på ett för dem nytt språk. Det har visat sig att efter att de första provat och sedan peppat och uppmuntrat alla nya elever så är de redan tredje gången av med sin scenskräck och går glatt upp och säger de få ord de kan. Alla uppmuntrar och peppar varandra att stå inför klassen och klappar händer efteråt hur litet som än blivit sagt. Här liksom i alla sammanhang spelar också personligheten roll för hur framträdandet blir. Därför beskriver jag kort personerna som deltar i undersökningen. Rosa är en glad tjej. Clara är mycket snabbtänkt. Oscar har stor social kompetens och många svenska vänner. Frida slutligen är konstnärlig och filosofisk.

Prosodin, melodin i talspråket, är genomgående relativt bra, ingen talar i stackato (utan betoning, melodi och paus), eftersom vi tränat enligt Kjellins (1995) metod. I ärlighetens namn inte tillräckligt, men ändå relativt mycket. Jag kan heller inte se någon skillnad mellan bildmunta och annan munta för hur pauseringen används. Samtliga gör paus där det är naturligt för förståelsen, och enbart i enstaka fall för att de tappat ord.

Sammanhanget i Rosas språk hjälps upp av bilden vid tillfälle 1. Utan bilden skulle det ha varit svårt att förstå vad hon menade. Vid andra tillfället kunde hon känna sig trygg i orden från läroboken, kapitlet om lägenheten. När hon berättar om ekorren, tillfälle 3, märks det att hon tagit reda på vad alla ord betyder och förberett sig väl. Hon har nog inte pratat så mycket svenska under grupparbetet hon berättar om vid tillfälle 4, vilket märks på hur rörigt hon talar här.

Clara har vad gäller sammanhanget i texten vid tillfälle 1 och 2, trots sitt dåliga ordförråd, ett tydligare sammanhang än vid de andra tillfällena. Hon uttrycker sig med få ord men både tydligt och klart:

[mitt hus var inte stor också inte litet heller för mitt hus mitt hemland / mitt hus bodde met sex person / mitt hus finns fyra rum ock köket ock taoa ett vardagsrum ock tre sovrum / i ett rum sof jag ock min son en annat rum sof min mamma ock svärmor annat rum sof min mina syskor] (r. 9-13).

Det är kort och koncist, men så vill hon heller inte tala om det. Det framkom vid intervjuerna att det gav henne obehagliga minnen Vid tillfälle 2 berättar hon lika kort om hemmet i Sverige:

[jag bor XXXXgatan åtta C jag bor lite lägenhet lägenhet jag tre rum ock köket den är sjuttio meter square (kvadratmeter) kvadratmeter/jag bor våning fyra jag har två rum två sovrum en vardags jag har lite möbler jag har en soffa soffgrupp en matta en dator en sängg och ett madrass] (r.51-55).

Dels ville hon inte berätta om sin torftiga lägenhet i Sverige heller, dels var hon en sådan elev som tog till sig allt från läroboken. Hon använder bokens

ord vilket är intressant med tanke på att hon inte har någon skolbakgrund. Vid tillfälle 3 berättar hon om rådjur. Här har hon hämtat ord ur böcker, som hon inte förstår själv. Hon tappar bort raderna i sina anteckningar utan att märka det. Ett exempel på detta är:

[hos älder bocken bille biller hösten en halv miljon råddjur / hanen hannerna fällir sina råddjurshorn särklit ofta därför att sorkar och andra små djur äter upp dom] (r.74-76)

Vid fjärde tillfället var hon orolig för att hon varit på Migrationsverket. Jag kan inte se någon förändring i språket vid målartillfällena, men hon hade roligt och fick i uppdrag att måla åt flera kamrater, vilket troligen stärkte hennes självkänsla. Detta i sin tur kan leda till språkutveckling. (se kapitlet *Motivation*)

Oscar har ett bra sammanhang i berättelsen om hemmet i Kurdistan. Han berättar inte bara hur det såg ut och vad de hade, utan också vad de gjorde. I citatet nedan hämtat från tillfälle 1 med Oscar har han också tempusharmoni och kommer ihåg att böja alla verb i preteritum utom då han blir störd av att han glömt ordet för getter och därefter säger *mjölkar* och *göra*. Mjölka är i Dalarna uttalsmässigt detsamma i infinitiv och preteritum. När han talar om att de kanske fått el nu byter han till presens (*kommer*). Sedan återgår han till preteritum. Berättelsen ger en levande bild av hur livet på gården var:

[vi hade en vingård ock ett fält med vattenmeloner vi gjorde ostar ock min mamma mjölka med får ock täcke nej inte täcke vad heter annan (getter) get ja getter också ko också mjölkar ostar göra ostar // ööö vi plöjde med hästen // inget nu ungefär tjugo år före tjugo årtal åttihundra nittiåttifem eller åttisju eller vi red på åsna ock plockade trä // i min mammas och pappas by hade vi inget vatten vi hämtade vatten från brunnen det fanns ingen älg ingenting // kanske nu kommer tio år eller femton år nittonhundranittio kommer // vi hade ingen skola] (r.24-34)

Tillfälle 2 är ett typexempel på hur litet som blir sagt om man nyss läst samma sak i boken och tycker att det är onödigt att upprepa. Här saknas berättarlust. Framförandet påminner mer om ett läxförhör.

Oscar bryter vid tredje tillfället av från gruppen på så vis att han berättar om älgjakt och priset på älgkött. Här har han haft tillfälle att själv välja ett djur som intresserar honom och om vilket han har något att delge sina kamrater. Detta med jakten och köttet är inget han har hittat i biblioteksboken. Han har en granne som han fiskar tillsammans med och pratar mycket med. Förmodligen har Oscar snappat upp dessa ord i samtal med honom. Här ser vi tydligt vad viktig kontakten med svensktalande även utanför skolan är för språkutvecklingen. Det är också till stor hjälp att ämnet intresserar talaren för att sammanhanget ska bli tydligt och genomtänkt.

När han berättar om hjälpmedelscentralen, tillfälle 4, då de inte hade målat rabblar han upp allt han har sett men lyckas inte riktigt väva in det i en sammanhängande historia.

Frida har svårt att få sammanhang med de få ord hon kan. Hon beskriver dock sitt lilla hus och hur vacker naturen var i byn Afrin, Kurdistan i Syrien, där hon enligt intervjun bodde som barn. Hon har stor hjälp av bilden. Även vid tillfälle 3 stimuleras hon av bilden. Hon har målat en mycket vacker bild av lodjuret och visserligen läser hon innantill vad hon läst i en biblioteksbok, men glädjen finns där och hon berättar med inlevelse. Hon tappar bort sig helt vid tillfälle 2 då hon försöker berätta utan papperet med stolpar. Alla ord var som bortblåsta och hon var nervös. Om vi knyter an till vad jag skrev om Oscar och läxförhör tror jag att Frida nu upptäckte att hon inte kunde de ord hon hade försökt lära sig. Den insikten gjorde henne så nervös att hon glömde allt. Vid fjärde tillfället tappar hon tråden totalt och börjar tala om sina barn. Hon mådde periodvis mycket dåligt av att veta att barnen var kvar i kriget. Hon hade bara fått med sig en son. Sammanfattningen av Fridas framföranden blir att bilderna stimulerade till ett mer sammanhängande framförande.

2.2.1 Grammatik

I den första mätningen undersöker jag substantiv, artiklar, pronomen, namn och räkneord. Analysen av dessa ger en bild av vad eleverna anser vara viktigt att kunna grammatiskt och även att de uppfattat vad de brukar göra för fel och kämpar med att få det rätt. Det är dock mindre viktigt för att de ska kunna uttrycka det de vill och bli förstådda om plural, bestämdhet och genus blir rätt. Just det faktum att de är medvetna om problemen gör att de snart kommer att lära sig detta. Ett kinesiskt ordspråk säger: ”Det första steget mot kunskap är att inse att man är okunnig”. Rosa säger t ex *en ett hus* (r.1), och rättar sig själv. Hon provar sig fram till plural av träd: *tre träd trädor träder* (r.2) och får hjälp. Hon böjer sedan *bröder* korrekt men inte pronominat: *min familj, min pappa, min bröder* (r.5). Det märks tydligt att hon är mycket medveten om vad som är grammatiskt viktigt och nästa gång kan hon böja *träd* i plural: *tanket tank tank till alla alla träd.* (r.6)

Därefter undersöker jag hur många substantiv eleverna använder sig av vid de olika tillfällena. Jag slår ihop alla fyra elever vid varje tillfälle. Diagram 1 nedan visar att de använder fler substantiv vid bildmuntorna (1, 3) än vid de andra tillfällena.

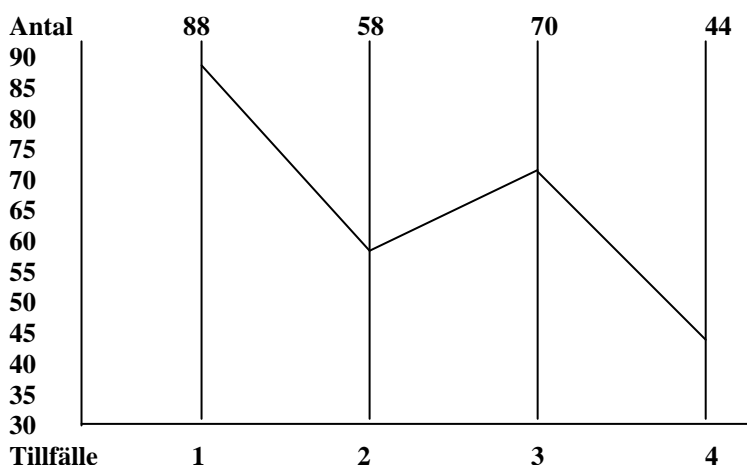

Diagram 1: Sammanräkning av samtliga substantiv vid de olika tillfällena.

Substantiv som vi inte studerat i skolan men som används vid första tillfället är i alfabetisk ordning *betong, brunnen, by, fält, hektar, jord, pinjenötter, sommarstugan, tank* och *vingård*. Vid tredje tillfället förekommer *flockar, frön, föda, idet, klor, mossan, parningen* och *sorkar*. Vid bildmuntorna har alltså flera substantiv letats upp. Vid de andra två muntorna använder informanterna enbart substantiv som vi studerat i skolan.

Naturligtvis måste man beakta att det vid tillfälle 1 var första gången de visste att de deltog i en undersökning och kanske extra pirrigt och roligt pga detta. Ämnet var också populärt för tre av dem. Claras bildmunta är väl intränad och förberedd, hon behöver ingen hjälp. Hon är dock som sagt inte förtjust i att visa de andra sitt hem i hemlandet. Hon har målat ett annat hus, troligen pga fattiga förhållanden och otäcka minnen. Det kan ju vara förknippat med många känslor av olika slag att berätta om ett hem som man flytt från. Observera då hur lågt intresset ändå är för det som tas upp i läroboken, nämligen tillfälle 2 (Bostaden i Sverige).

Adjektiv smyckar ut språket betydligt. Det är ett led i språkutvecklingen att söka fler sådana. Därför är det glädjande att se att det finns tendens till en ökning i diagrammet nedan (diagram 2). Mina informanter har använt följande adjektiv när de hittat på själva: *bra/jättebra, fin/jättefin, liten* i alla former (även *litet grand*)- *stor, lång-kort, ny-gammal, sorglig, rolig, mycket, många, svart*. Dessutom de mer avancerade *klar* och *bekvämt*. När de plockade text ur biblioteksböckerna vid tillfälle 3 använde de följande adjektiv: *blinda, dräktig, rund, vass, värd* och *särskilt* samt formerna *mer, mest, största, normalstor*, och slutligen *hög*, där de själva säger *stor*. *Dyr* används av Oscar vid tredje tillfället, men är inte hämtat ur boken utan handlar om hur dyrt älgköttet är.

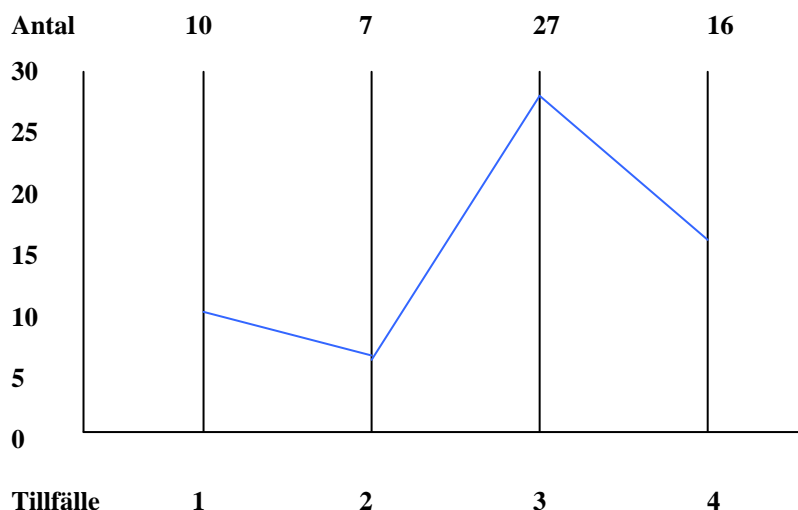

Diagram 2: Sammanräkning av samtliga adjektiv vid de olika tillfällena.

Diagrammet blir alltså missvisande eftersom de vid tillfälle 3 hade läst faktaböcker från biblioteket och skrivit av mycket, därav den höga frekvensen adjektiv. Det enda vi kan konstatera är att tillfälle 2 har en mycket låg frekvens även här. Frida som är konstnär använder trots sin låga inlärningsnivå jämförelsevis ovanligt många adjektiv, ibland flest av alla.

Nominalfrasernas utbyggnad borde vara intressant för undersökningen. Det är ju en väldig skillnad mellan hur man kan benämna samma sak med en mer eller mindre utbyggd sådan. Jag är dock inte heller säker på hur man här ska bedöma språkrikedomen utifrån utbyggda nominalfraser eftersom inlärnarnas nivå är relativt låg. Tabellerna 1 och 2 nedan visar en översikt från första bildmuntan och en från den första utan bild för en jämförelse.

Tillfälle 1, bildmunta, *Bostaden i hemlandet*

Rosa	Målspråksnorm		r.
Tre träd trädor träder	Tre träd	= (PLUR)	2
Alla fönster	Alla fönster	=	3
Min hus en lägenhet	I en lägenhet i mitt hus	PREP, ORDF, GEN	4
Min familje	Min familj	=	4
Min pappa mina bröder	Min pappa och mina bröder	=	4
Tanket tank tank till alla träd	Tanken till alla träd	BEST	5
Min lägenhet min familje	Min familj i min lägenhet och i den	ORDF	6
Den andra andra affären affär	andra affären	=	6
Clara			
Min min hemland	Mitt hemland	GEN	8
Mitt hus mitt hemland mitt hus	Mitt hus i mitt hemland	=	9
Sex person	Sex personer	PLUR	10
Fyra rum ock köket ock toa	Fyra rum och kök och toa	UTTAL, BEST	10

Jag och min son	Jag och min son	=	11
En annat rum	Ett annat rum	GEN	12
Min mamma ock svärmor	Min mamma och svärmor	=	12
Min mina syskor	Mina syskon	PLUR	12
Oscar			
Min pappas lägen lägenhet	Min pappas lägenhet	=	14
En liten by	En liten by	=	15
Liten balkong	En liten balkong	art.	15
Ingen betong jord	Ingen betong, jord	=	16
Min mamma	Min mamma	=	21
En toppgård	Ett höns hus	UTTAL, egen konstr.	23
En vingård	En vingård	=	24
Ungefär tjugo år	Ungefär tjugo år	=	27
Årtal åttiohundranittioåttiofem	År nittonhundraåttiofem	RÄKNEORD	28
Min mammas och pappas by	Min mammas och pappas by	=	29
Inget vatten	Inget vatten	=	29
Ingen älg ingenting	Ingen el ingenting	ORDK	30
På morgon klockan sju	På morgonen klockan sju	BEST	32
Annan by ungefär fem kilometer eller sex kilometer	Annan by ungefär fem eller sex kilometer	=	32
På eftermiddag	På eftermiddagen	BEST	33
Varje dag	Varje dag	UTTAL	34
Mycket ungefär tvåhundra hektar bredvid päron	Mycket ungefär tvåhundra hektar bredvid päronen	BEST	35
Frida			
Sommarstugen stugen	Sommarstugan	BEST	37
Den här dörren	Det här trädet	ORDK	38
Huset lilla kort	Ett litet lågt hus	BEST,ORDF,ORDK	39
Mycket mycket blommor	Mycket mycket blommor	=	39
Gräsen mycket gräsen	Mycket gräs	BEST	40
Lång vatten sjön	Floden	Egen konstr.	41
Sol stor stor sol	Stor stor sol	=	42
Den här huset lilla kort	Det här lilla låga huset	GEN, ORDK	42
Två fönster	Två fönster	=	42
Den här bie [kurdiska] by by by	Den här byn	BEST	42

Tabell 1: Nominalfrasernas uppbyggnad vid bildmunta

Tillfälle 2, ingen bild, Bostaden i Sverige

Rosa	Målspråksnorm		r.
Tredje () tre tredje våningen	Tredje våningen	= med hjälp	45
Fyra sovrum	Fyra sovrum	=	46
En stor vardegsrum	Ett stort vardagsrum	GEN, UTTAL	46
Tre badrum	Tre badrum	=	46
Stor kök	Ett stort kök	BEST, GEN	46
En balkong balkonger	En balkong	=	47
Hål	En hall	kodväxling	47
En ett rum ett rum tvättstol tvättställ	Ett rum med tvättställ (en toalett)	ORDK	47
Vardegsrum gardin	Vardagsrumsgardin	Ordbildning	48
Många många hus gardiner	Många gardiner i huset	ORDF, BEST	48
Sova sova stor sova soffa	En stor soffa	art.	49
Många många matta	Många mattor	PLUR	49
Många barn	Många barn	=	49
Clara			
Lite lägenhet	En liten lägenhet	GEN	51
Tre rum ock köket	Tre rum och kök	BEST	52
Sjuttio meter <i>square</i> () kvadratmeter	Sjuttio kvadratmeter	= med kodväxling	52
Våning fyra	Våning fyra	=	53
Två rum två sovrum	Två sovrum	=	53
En vardags	Ett vardagsrum	GEN	54
Lite möbler	Lite möbler	=	54

En soffa soffgrupp en matta en dator en sängg och ett madrass	En soffgrupp, en matta, en dator, en säng och en madrass	= UTTAL, GEN	54 55
Oscar			
Tre rum och kök	Tre rum och kök	=	56
Sjuttiosex kvadermeter	Sjuttiosex kvadratmeter	=	57
sovrummet	Sovrummet	=	57
En dubbelsäng en liten matt	En dubbelsäng och en liten matta	=	57
barnens rum	Barnens rum	=	58
ett två sängg	Två sängar	GEN, PLUR	58
en TV ock soff soffgruppen ock en TV och dator och en matta	En TV och en soffgrupp och en TV och dator och en matta	BEST =	58 59
köket	Köket	=	59
en bord och kylskåp micro	Ett bord och kylskåp och micro	GEN	60
Frida			
Ett badrum tre tre svasrum	Ett badrum och tre sovrum	ORDK	61
Ett vardagen	Ett vardagsrum	ORDK	62
Ett tvättställ handfat	Ett tvättställ, handfat	=	62
Gardin svart	En svart gardin	art. ORDF	63
En toalett badrum	En toalett/ ett badrum	(GEN)	63
Den balkong	En balkong	BEST	64
Kök	Köket	BEST	64

Tabell 2: Nominalfrasernas uppbyggnad utan bild

Det verkar vara så att nominalfrasernas uppbyggnad mäter vilken nivå eleverna befinner sig på. De försöker dock hårdare vid bildmuntan, även om det blir fel ibland. Rosa försöker sig på frasen ”tanken till alla träd” *tanket tank tank till alla träd* (r.5) och Frida ”det här lilla låga huset” *den här huset lilla kort* (r. 42). Oscar säger *annan by ungefär fem kilometer eller sex kilometer* (r.32) vilket är en ovanligt lång nominalfras på den här nivån och betyder ”en annan by ungefär fem eller sex kilometer bort”. Även *mycket ungefär tvåhundra hektar bredvid päron* (r.35) är en så gott som felfri och lång fras. Språkrikedomen här visar sig mer genom ordval och egna konstruktioner. Jag övergår därför till att studera detta mm i nästa kapitel.

2.2.2 Ordrikedom och ordval

Jag vill nu se om inlärarna har motiverats att lära sig att använda fler ord vid bildmuntorna än vid de andra tillfällena. Därför räknar jag samtliga ord som används. Nedanstående tabell 3 och diagram 3 visar en sammanräkning av alla olika ord som används av inlärarna vid varje tillfälle. Om samma ord

används flera gånger räknas det som ett. Detsamma gäller smärre grammatiska böjningar av ett och samma ord.

Inlärare	1. BILDMUNTA	2. UTAN BILD	3. BILDMUNTA	4. UTAN BILD
ROSA	46	37	47	29
CLARA	45	35	57	48
OSCAR	125	35	97	88
FRIDA	36	23	56	47

Tabell 3: Var och ens sammanlagda antal olika ord vid varje tillfälle.

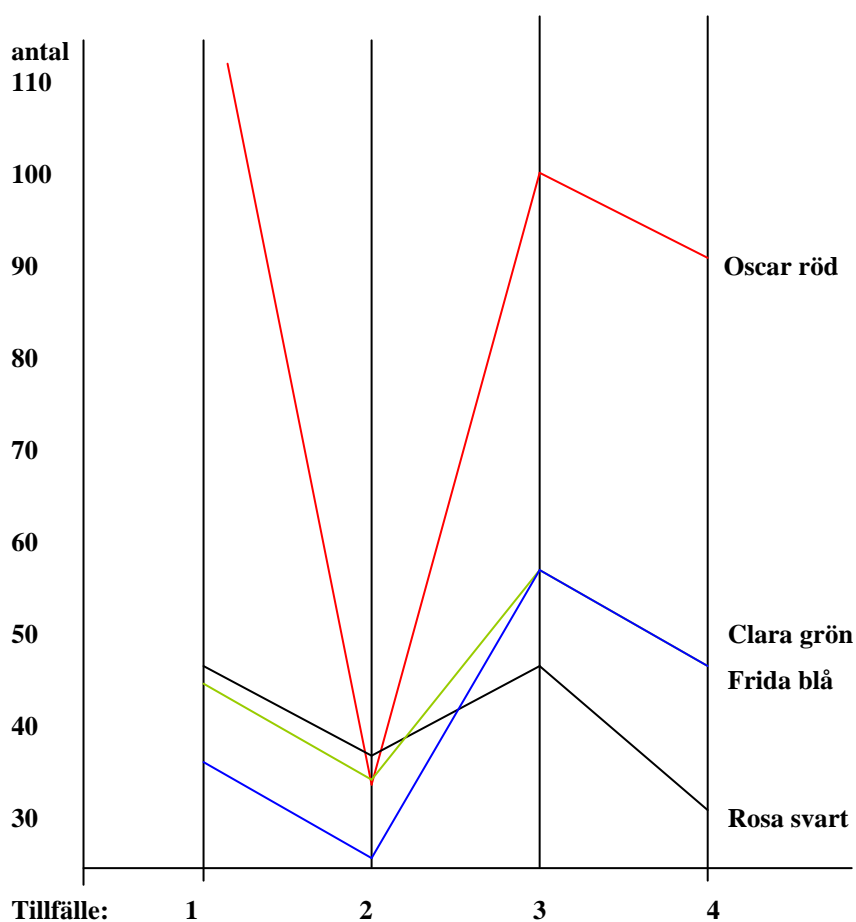

Diagram 3: Sammanräkning av samtliga använda ord

Inlärarna använder, som diagrammet visar, markant flera ord vid bildmuntorna än vid de andra muntorna. Vid första bildmuntan har alla många fler ord än vid den första muntan utan bild. Detta trots att de kunde ha använt sig av samma ord i stor utsträckning vid det andra tillfället, som bara var tre veckor senare och hade ett liknande tema. Vid tillfälle 2 har så gott som alla samma ordförråd och saknar inlevelse, möjligen en följd av att

läsa i läroboken. Språket är här fattigare trots att de har berättat om bostaden i hemlandet vid ett tidigare tillfälle. Här finns inte ett ord om omgivningarna. Alla ord är hämtade ur boken trots att jag vet från intervjun att Rosa, Oscar och Frida är stolta över sina fina hem här. Är det så att de tror att boken säger allt som vi i skolan förväntar oss höra, eller kan det vara för att de inte målat? Vid bildmuntan om hemmet beskriver Rosa kvarteret med en affär i samma hus och en trafikerad gata utanför. Oscar ger en levande bild av hela livet på gården med alla djur. Han berättar även om el, vatten, skolväg och annat. Frida beskriver hur vacker naturen är. Endast Clara är kortfattad eftersom ämnet som jag redan påpekat river upp för många obehagliga minnen. Clara och Frida har utvecklats språkligt under tiden och har en topp när de hittat många ord i biblioteksböckerna vid tredje tillfället. Det syns att Rosa är trött vid tredje tillfället. Hon berättade att hon hade besök av hela släkten och städade, lagade mat osv åt ca 15 personer hemma. Hennes linje orkar heller inte upp i samma nivå som kamraternas.

Några ord förekommer, som inte härrör från den övriga undervisningen, utan troligen från tankarna de haft under själva målandet av bilder. Vid första tillfället talar Rosa om att hänga tvätt (r.3) och om en vattentank på taket för bevattning (r.5). Oscar använder orden *betong* och *jord* (r.16) och lär sig ordet *välta* (r.19). Han har slagit upp ordet *plöjde* (r.27), *brunnen* (r.30), *pinjenötter* (r.34) och *hektar* (r.35). Frida har fått veta att ett litet hus heter *sommarstuga* (r.38). Vid tillfälle 2 använder de som sagt bara orden ur boken. Vid tredje tillfället får de massor av nya ord ur biblioteksböcker. Tveksamt är om de lär sig alla. De kan knappt läsa dem. Vid sista muntan har de blivit gripna av besöket på hjälpmedelscentralen men knappt lärt några nya ord. Eventuellt har Rosa och Oscar nu lärt sig ordet *rullstol* (r.106 och 126).

Grupparbeten är bra med rätt sammansättning. Det är också viktigt att dela uppgifterna så att alla får något givande att göra. Det grupparbete de fick chansen att berätta om vid tillfälle 4 hade genomförts med relativt stora grupper eftersom hela skolan deltog indelade i språkgrupper. De hade alltså fått delta i planering och genomförande men tyvärr hade inte alla tagit så

stor del i att översätta sagorna till svenska eller att redovisa dem för kamraterna.

Egna konstruktioner förekommer enbart vid bildmunta 1. Oscar sätter själv ihop ett ord för höns hus. Han berättar om deras *toppgård* (r.23). Frida gör en egen funktionell benämning för floden. Hon säger *lång vatten sjön* (r.41)

2.2.3 Kommunikationsstrategier

Vilka kommunikationsstrategier som används ger ytterligare en bild av språkrikedomen. Förutom de traditionella kommunikationsstrategierna inför jag här begreppet ”Peka på bilden”. Det kan kanske kallas för att använda relevanta hjälpmedel, vilket är ett av de kriterier för språket som tas upp i kursplanerna.

Tillfälle 1

Rosa upprepar svårigheter på alternativa sätt och försöker själv höra vad som är rätt. I annat fall söker hon ögonkontakt med läraren och får rätt variant. Hon frågar också kompisarna på arabiska vad affären heter. Det blir fullt förståeligt vad hon menar för att hon kan peka på sin bild. Hon bodde i ett hus med en lägenhet och en affärslokal vid en stor bilväg. Utan bilden skulle det ha varit svårt att förstå utifrån vad hon sa: *den andra andra affären affär ock andra väg åka bilen* (r.6). Oscar försöker minnas ordet *välta* (r.17) två gånger, visar med kroppsspråk, säger att han ska titta i lexikon, söker min hjälp och får den. Så även med *getter* (r.25), som blir *täcke* först och *pinjenötter* (r.34) som också kräver hjälp. Trots att han säger *älg* istället för *el* (r.30) förstår vi eftersom han pekar på lysrören i taket när han säger det. Bilden underlättar mycket för att han ska minnas allt han vill berätta. Tack vare bilden förstår alla också att Fridas *dörren* (r.39) är ett träd, eftersom hon pekar på ett träd när hon berättar. Hon ger sig inte i försöket att säga fåglar, och efter mina gissningar på flod och flugor förstår

vi rätt. Ordet *by* är svårt att gissa, eftersom det inte framgår av bilden, men då frågar hon på persiska. Alla utom Clara gestikulerar mycket och tar hjälp av bilden i ett kör. Oscar har skrivit stolpar, ännu ett relevant hjälpmedel, med de svåraste orden. Dessutom visar han bilden med stor inlevelse. *Titta vad göra min mamma min mamma mjölkar* (r.21) säger han ivrigt och skrattar och pekar som om det vore ett foto av mamma.

Tillfälle 2

Rosa har förberett sig noga och glömmer bara ordet våningen (r.45). Hon pekar på bilden i boken som hon har framför sig och söker min hjälp. Clara har också förberett sig väl men inte tänkt på att kvadratmeter inte heter *square* på svenska (r.52). Det är jag som rättar, hon söker ingen hjälp och de flesta skulle ha förstått det ändå. Frida försöker först utan manus, men det går inte. Frågar vid ett tillfälle på persiska.

Tillfälle 3

Inför denna bildmunta hade de förberett sig skriftligt. Det innebar vid redovisningen att de läste mycket innantill, men också att de inte tränade så mycket innan. De hade i stort sett skrivit av och förstod inte ens själva allt de sa. Ett skrivet manus kan vara en falsk trygghet. De pekar även här ofta på sina bilder. Rosa visar på bilden vad ekorren äter (r.67). Det ger dem en viss säkerhet att säga orden samtidigt som de har hjälp av bilden.

Tillfälle 4

Rosa använder kodväxling när hon säger *build* på engelska och ser på mig (r.104). Hon gestikulerar också friskt när hon saknar andra ord. Hon visar med händerna hur de byggt modellen till sin saga. Clara använder kodväxling när hon frågar vad *story* heter på svenska. Hon ber också om hjälp att berätta sagan på somali, men ger upp och förklarar att hon var bortrest när de redovisade sagan. Oscar lever sig väldigt mycket in med kroppen i sin berättelse om hjälpmedelscentralen. Han tar min kontorsstol på hjul och demonstrerar hur han kör runt guiden Maria på hjälpmedelscentralen i en rullstol (r.126). Han kompenserar mycket av språkets brister med gester, miner od.

2.3 Sammanfattning

Enligt min definition av rikt språk är det viktigaste att budskapet når fram till mottagaren. Grammatisk korrekthet är endast nödvändig så att budskapet inte missförstås. En viss ordrikedom behövs för att förmedla budskapet och kommunikationsstrategier är nödvändiga som ett komplement till denna. Ett hjälpmedel i form av bilder kan underlätta.

Grammatikgenomgången visar att det förekommer fler substantiv vid bildmuntorna. Särskilt låga siffror visar sig vid muntan som relaterar till läroboken. Antalet adjektiv var lågt över lag. Flest användes vid tillfälle 3 när de tagit ord ur biblioteksböcker. Kanske är användandet av adjektiv till viss del individuellt. Nominalfraserna visar sig vara ett sätt att se nivån mer än språkrikedomen. Nominalfraserna är på ganska liknande nivå i samtliga fall med undantag för Oscars bildmuntan om hemlandet.

Det framkom några andra punkter som påverkar språkets rikedom. En av dem är betydelsen av svensktalande vänner, en annan personligheten och ytterligare en är ämnets vikt. Analysen visar att med ett ämne, som intresserar eleven och med tillräckligt med tid för förberedelse, ökar språkrikedomen på flera olika sätt med metoden att måla före framträdandet. Sammanhanget blir tydligare om ämnet intresserar talaren. Det blir då lättare att lyssna och att förstå. Ofta underlättar bilderna för publiken att förstå och även för talaren att göra sig förstådd. Detta stärker i sin tur självkänslan och ökar lusten att fortsätta lära. Det faktum att de funnit fler ord att uttrycka sig med vid bildmuntorna tyder på en ökad motivation vid dessa.

Ordrikedom och ordval är det som tydligast visar skillnaden mellan bildmuntan och muntan utan bild. Om man jämför tillfälle 1 som är en bildmuntan och 2 som inte är det syns det tydligt. Den tredje muntan kan vara missvisande eftersom de tog så många ord direkt ur biblioteksböckerna. Bildmuntorna har medfört att flera ord söktes upp i lexikon eller forskats

efter bland vänner. De har även lett till egna konstruktioner i ivern att beskriva. Tillfälle 4 visar att ett grupparbete inte alltid främjar alla i gruppen. I det här fallet var grupperna för stora. Samtliga kunde inte få en tillräckligt stimulerande uppgift.

Analysen av kommunikationsstrategier slutligen visar att bilderna är ett stort stöd både som manus, för att minnas vad som ska berättas, och som hjälpmedel för att förklara svåra ord. Vid behov används kroppsspråk vid alla muntor utom den andra då samtliga läst samma text för att beskriva sitt hem. Går det inte heller att använda kroppsspråk frågar de kompisarna på sitt hemspråk. Vid det fjärde tillfället gestikulerar de mycket för att föra fram sina budskap och kodväxling (engelska) används också. Här har de ju ingen bild att tillgå.

3 Diskussion

Efter undersökningens slut är jag mer än tidigare övertygad om att språkrikedom hänger intimt samman med innehåll, alltså att funktionen är viktigare än formen, åtminstone på vägen mot målspråket. Det finns många språkliga uttryck utöver orden och grammatisk korrekthet är i det här sammanhanget nödvändig enbart så långt som krävs för förståelsen och förmedlandet av innehållet, dvs. budskapet. Trots att den slutliga undersökningsgruppen var så liten och trots att studien inte var longitudinell kan ett resultat utläsas som visar att metoden med bildmuntar ger stimulans av olika slag.

Om eleverna utgår från texter i böcker som vid tillfälle 2 hämmas det egna sökandet efter ord och om texten är för svår kan eleverna inte ta den till sig helt och hållet, som vid tillfälle 3. Kanske tror de att det bli bättre om de läser upp en befintlig text istället för att söka ord själva. Skolan upplevs av många som en maktfaktor och ibland kan eleverna tro att det enbart är orden

i läroboken som är viktiga vid skolans bedömning av dem. Det är alltså inte speciellt stimulerande för språkutvecklingen att bara läsa i läroboken, men det behövs ändå ibland. Här finns de grundläggande orden men vid bildmuntan visar det sig att dessa kan broderas ut med de ord individen själv behöver. Det borde vara många fler bilder i allt kursmaterial. Det räcker dock inte eftersom en bild i en bok sällan beskriver den egna erfarenheten eller det egna budskapet. I styrdokumentet talas det om bekanta och välbekanta ämnen i kriterierna för A- och B-kursen, men inte på C- och D-nivån. Vem ställer sig upp och talar om obekanta ämnen? Jag tror att om ämnet bara är tillräckligt intressant så studerar man det tills det blir bekant. D-nivån har målet att de ska kunna argumentera för sina synpunkter vilket kan leda till en kulturkrock. Det anses direkt oförskämt i vissa kulturer och är förenat med dödsstraff i andra. Här lägger styrdokumentet in ett dilemma för lärarna. Hur ska man som lärare hitta ämnen som är tillräckligt intressanta för att eleven ska argumentera för sina synpunkter samtidigt som de är tillräckligt neutrala för att en åsikt eller synpunkt inte ska kännas obekvämlig för eleven?

Vad beträffar metoden med bildmuntan är jag nu säker på att den stimulerar eleverna till den punkt då de lyckas förmedla något för dem viktigt till mottagaren. Detta ger den glädje som leder till fortsatt språkutveckling. Kanske missar vi ibland att förmedla att en arbetsuppgift i skolan ofta går ut på glädjen i att lyckas förmedla budskapet. Detta leder i sig till motivation att fortsätta studera. Dessutom tänker jag med glädje tillbaka på både målarstunderna och muntorna. Både den som redovisar, de som tittar och lyssnar och läraren har stor glädje av metoden. Efter att ha analyserat de fyra muntorna på olika sätt är jag övertygad om att metoden med bildmuntan stimulerar eleverna till ett rikare språk, förutsatt att de får intressanta ämnen att måla kring. Jag tycker efter analysen inte att det är någon tvekan om att språket berikas av bildskapandet. Själva målandet stimulerar till att använda flera ord och till en önskan att förmedla budskapet. Metoden passar för alla åldrar och är inte mindre passande i en grupp med vuxna än i en grupp med barn.

Det enda som behövs förutom papper och färg är en lista med riktigt genomtänkta ämnen. Undersökningen har visat att det är viktigt att ämnet känns roligt eller intressant att förmedla. Alla har olika behov och därför bör de själva få välja ämnen med ett visst stöd. Om ingen undersökning är på gång i klassen behöver ju heller inte alla måla kring samma ämne. Jag föreslår en lista där elever som inte kommer på egna ämnen kan få idéer.

Några ämnen jag provat med stor framgång är:

- Min favoritmat och hur man lagar den.
- Vad jag skulle göra om jag vann fem miljoner.
- Den person jag beundrar mest.
- Hur är en riktigt bra vän?
- Djur och natur i hemlandet.
- Hur jag lär mig svenska.
- Min idol.
- Jag vill jobba med...
- Den bästa dagen i mitt liv.
- När jag kom till Sverige.

Jag vill också påpeka att läraren inte alls behöver kunna måla. Finns inte den lusten hos någon enstaka av eleverna så kan de klippa i tidningar eller leta bilder på internet. Det är dock bäst att måla några gånger först, för annars tar många som skulle ha nytta av målandet den enklaste vägen ut fastän de skulle må bra av att upptäcka hur roligt det är att måla. De som kan forma en skriven text kan efter en bildmunta försöka skriva ned vad de sagt. Det är alltid bra att fortsätta jobba med något som gått bra. Dessa alster kan efter rättning kopieras och delas ut till kamraterna. På så vis repeteras nya ord och alla lär av varandra.

Framtida undersökningar som pågår under längre tid, på flera nivåer av språkinlärning eller i flera olika åldrar skulle ge större belägg för mina slutsatser. Det är min förhoppning att sådana kommer i framtiden. Till dess hoppas jag att metoden kan stimulera både lärare och elever.

4 Källförteckning

- Ahl, Helene. 2004: Motivation och vuxnas lärande – En kunskapsöversikt och problematisering. I: *Forskning i fokus, nr 24*. Stockholm: Liber distribution.
- Axelsson, Monica. 1994: *Noun phrase development in Swedish as a second language*. Stockholm: Centre for Research on Bilingualism, Stockholms universitet.
- Danielsson, Helena. 2002: *Att lära med media – om det språkliga skapandets villkor i skolan med fokus på video*. Stockholm: Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet.
- Ellis, Rod. 1997: *Second language acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Gull, Maria & Klintonberg, Britt. 2004: *+46: 3 kurs C*. Stockholm: Liber.
- Hammarberg, Björn. 2004: Teoretiska ramar för andraspråksforskning. I: red: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger. *Svenska som andraspråk- i forskning, undervisning och samhälle*.
- Kjellin, Olle. 1995: *Svensk prosodi i praktiken. Istruktioner och övningar i svenskt uttal, speciellt språkmelodin*. 9 uppl. Uppsala: Hallgren & Fallgren Studieförlag AB.
- Kotsinas, U.-B. 1982: *Svenska svårt. Några invandrares svenska talspråk*. Stockholm: Institutionen för Nordiska språk vid Stockholms universitet.
- Kotsinas, U.-B. 1985: *Invandrare talar svenska*. Malmö: Liber
- Lightbown, Patsy M & Spada, Nina. 1999: *How Languages are Learned*. Oxford: Oxford University Press.
- Skolverket. 2007: *Kursplan för svenskundervisning för invandrare (sfi)*. www.skolverket.se

Teckenförklaringar:

1 2 3	radnummer anges
/	kort paus
//	längre paus
ngg ock	extra markant uttalad konsonant
(mmm)	inpass av lärare
(MMM)	skratt od
[mmm]	annan händelse
XXX	hemligt

Tillfälle 1

Rosa”Bostaden i hemlandet” Palestina

1. hej jag heter Rosa jag kommer från Palestina / en ett hus en tre en hall tre
2. sovrum ett vardagsrum ock ett badrum / ett toalett // tre träd trädor träder
3. (träd) alla fönster jag måste tänker tvätt mosta el tänka tvätt (hänga tvätt)
4. ja hängga tvätt / ja träffa min hus en lägenhet dom bor min familje min
5. pappa // min bröder bröder aam aaa oppe också tanket tank tank till alla
6. alla träd också min lägenhet min familje den andra andra affären affär
7. ock andra väg åka bilen ock // (SKRATT) klar

Clara”Bostaden i hemlandet” Somalia

8. hej hej jag heter Clara jag from Somalia jag sa jag ska berätta lite min
9. min hemland / mitt hus var inte stor också inte litet heller för mitt hus
10. mitt hemland / mitt hus bodde met sex person / mitt hus finns fyra rum
11. ock köket ock taoa ett vardagsrum och tre sovrum / i ett rum sof jag ock
12. min son en annat rum sof min mamma ock svärmor annat rum sof min
13. mina syskor

Oscar”Bostaden i hemlandet” Kurdistan, Turkiet

14. jag liten prata med min pappas lägen lägenhet och det foto min pappas
15. lägenhet en liten by och bara två rum / ingen köket det är liten balkong
16. och det är uppet lägenhet ingen betong jord den jag / och kommer regna
17. vi måste göra så vad heter / vi gör ingen så [visar med kroppen] nej
18. ingen göra så men ska titta på lexikon jag vet inte vad betyder (välta så
19. att det blir platt välta heter det) ja kommer regna vi måste välta ingen
20. välta vatten kommer inne lägenhet vi måste göra så och det här vinter
21. och det här sommar titta vad göra min mamma min mamma mjölkar och
22. det här en ås nej åsna där en hond och där är katt de ä gås kyckling / det
23. är mycket fint ock // en häst ock getter gås tuppar lamm får en toppgård
24. kycklingar och kaniner / vi hade en vingård ock ett fält med vatten-
25. meloner vi gjorde ostar ock min mamma mjölka med får ock täcke nej
26. inte täcke vad heter annan (getter) get ja getter också ko också mjölkar
27. ostar göra ostar // ööö vi plöjde med hästen // inget nu ungefär tjugo år
28. före tjugo årtal åttihundra nittiåttifem eller åttisju eller vi red på åsna ock
29. plockade trä // i min mammas och pappas by hade vi inget vatten vi
30. hämtade vatten från brunnen det fanns ingen älg ingenting// kanske nu

31. kommer tio år eller femton år nittonhundranittio kommer // vi hade
32. ingen skola / på morgon klockan sju vi gå annan by ungefär fem
33. kilometer eller sex kilometer på morgon ock på eftermiddag tillbaka
34. också varje dag // pinötör pinenötter (pinjenötter) pinjenötter ja jag har
35. mycket ungefär tvåhundra hektar bredvid päron vi mycket plocka vi äta
36. själva också // så tack så mycket

Frida "Bostaden i hemlandet" Kurdistan, Syrien

37. hej jag heter Frida jag kommer från Kurdistan Syrien / den här
38. sommarstugen stugen det sverrge ää inte svergge Syrien aa // den här
39. dörren stor [pekar på ett träd] aa huset lilla kort / mycket mycket ää
40. blommor / den här gräsen mycket gräsen / den här flogor flogar (flod)
41. folgar folgar (flugor) folgar (fågel) / den här lång vatten sjön // den här
42. sol stor stor sol / den här huset lilla kort två fönster/ den här bie [persiska]
43. by by by vad heter by Afrin Afrin den stad (heter byn Afrin?) ja

Tillfälle 2

Rosa "Bostaden i Sverige"

44. hej jag heter Rosa jag bor på XXXXgatan fem jag bor tredje tredje
45. (våningen) tre tredje våningen våningen jag bor lägenhet jag stor hus /
46. jag har fyra fyra sovrum och en stor vardegsrum tre badrum stor kök stor
47. kök en balkong balkonger // håll en ett rum ett rum tvättstol tvättställ /
48. jag har vardegsrum gardin många många hus gardiner jag har bokhylla
49. och sova sova stor sova soffa jag har många många matta också många
50. barn (SKRATT) opa tack så mycket

Clara "Bostaden i Sverige"

51. hej alla jag heter Clara jag bor XXXXgatan åtta C jag bor lite lägenhet
52. lägenhet jag tre rum ock köket den är sjuttio meter square
53. (kvadratmeter) kvadratmeter / jag bor våning fyra jag har två rum två
54. sovrum en vardags jag har lite möbler jag har en soffa soffgrupp en
55. matta en dator en sängg och ett madrass / så

Oscar "Bostaden i Sverige"

56. hej jag heter Oscar jag bor i lägenhet jag bor i tre rum och kök
57. sjuttiosex kvadermeter i sovrummet har jag en dubbelsängg en liten matt
58. och i barnens rum har vi ett två sängg va ett vardagsrum har vi en TV
59. ock soff soffgruppen ock en TV och dator och en matta i köket det
60. finns en vi har en bord och kylskåp micro så

Frida "Bostaden i Sverige"

61. äää lägenhet // [tappar alla ord, tar fram papperet] ett badrum tre tre tre
62. svasrum ett vardagen ett tvättställ handfat // [frågar på persiska] den har
63. gardin svart den har soffa den har lägenhet en toalett badrum // den har
64. den balkong // rätt kök är stor lägenhet lägenhet jättebra / lägenhet
65. adress är lägenhet XXXXgatan

Tillfälle 3

Rosa "Vilda djur i Sverige"

66. hej ekorren är mycket värd / den klättrar upp och ner i träden med hjälp
67. av sina små och vassa klor / ikorren äter från frön från kallkutter
68. tallkuttar och grankuttar den tycker också om nutter (nötter) nötter ock
69. insekter ock fågelägg ock svam svamper / idet är stort ock runt / ikurren
70. sommar bra den gummar maten ander mossan / efter fyra veckor sig
71. ungen själv

Clara "Vilda djur i Sverige"

72. hej hej jag berättar råddjur råddjur kan hoppa mer än två meter höget faste
73. dom bara är omkring sjuttio centimeter höga / hanen är som stor när
74. bocken är fem eller sju år hos älde bocken bille biller hösten en halv
75. miljon råddjur / hanen hannerna fällir sina råddjurshorn särklit ofta
76. därför att sorkar och andra små djur äter upp dom / råddjur kan springa
77. upp mat sextio kilometer men bara kortare sträckor

Oscar "Vilda djur i Sverige"

78. hej hej jag pratar med en helgen (om) om helgen / helgen lever i skogen
79. och det det äter dom äter gräs ock träd / älggen är stor djur en älg födes
80. kalvar en kalvar ibland två kalvorna kalvarna mjölkar mammas / dom
81. simmar bra / älggar har bra lukt för parninggen älggen är långg ock för
82. mycket mat jurar ock kor håller inte ihop i folkar (flockar) flock flockar
83. / ock människor jager vad heter ja är eller skj (jagar) jag vet inte oktober
84. älg oktober eller november ock det en finns grupper och fyra grupp fyra
85. fyra en grupp fyra fyra människor ock da sjkutade älggen ock det är
86. jättegott kött ock det dyra också kött mycket dyr också ungerfär ett kilo
87. sjuttio eller åttio kronor / ock för att ingen gräs finns dom äter bara träd /
88. det är för mycket snö / älggar föder kalvar ock kalvarna väger ungerfär
89. tio kilo sommaren är sluta har den nått en viktig på ungerfär hundra kilo
90. för kalvar älggen ungerfär femhundra kilo riktigt stora upp till åtta hundra
91. kilo som tio normalstora pappor vuxna hongöra nej hondjur hondjur
92. trehundra femtio kilo tack

Frida "Vilda djur i Sverige"

93. kortfatta om loddjur lådd loddjurte låddjur / loddjur är stor
94. största katt djur i Europa katt djur i Europa öö / den b den blir den blir c
95. den blir cirka den blir cirka sextio till sjuttio centimeter högt och vikten
96. ligger femton till femton till tjugo kilo femton till tjugo kilo blir cir
97. sjutton år gamla gamla / låddjur låddjur lever på berggen berggen ock
98. finns ock finns mest i norrland / deras föda är mest hare hare men också
99. räver rävar råddjur med med mera mmm paringg parningtiden är i
100. februari till oktober honna honan är draktig dräktig i tio veckor får då
101. två till tre ungar ungar ungar är blinda i två veckor

Tillfälle 4

Rosa ”Sagotema eller hjälpmedelscentralen”

- 102. hej jag heter Rosa jag prata jag prata grupparbete min kompis / mina
- 103. mina sägor kungens kungen kungens mina alla kompis prata och hjälpa
- 104. mig build (byggde) byggde byggde min alla kompis jobba ää köpa min
- 105. alla saker [frågar på arabiska] affären ååå alla bra / litel hjälpcentral alla
- 106. liv / jag vet inte alla saker alla rullstol alla problem

Clara ”Sagotema eller hjälpmedelscentralen”

- 107. hej hej jag heter Clara jag berättar litet grupparbete / förra veckan alla i
- 108. skolan arbeta till exempel min grupp mmm berätta om ock berätta om en
- 109. story vad heter story (saga) saga / den saga heter Dagheer förstår alla
- 110. Dagheer lång hår / hjälpa hjälpa mig Dagheer är en kvinna hon [frågar
- 111. på somali] hon jag vet inte jag glömte (var det roligt?) nej / sista dagar
- 112. jag var hemma inte här jag arbeta bara tre dagar jag gå Västerås
- 113. migrationsverket jag kan inte

Oscar ”Sagotema eller hjälpmedelscentralen”

- 114. jag prata med dom liten hjälpmedelscentralen / vi när gå till
- 115. hjälpcentralen vi gå inne vi titta på ja bara så ja själv tänker och så
- 116. tittade jag själv tänker åhå vi kanske också bli gammal / kanske hjälpa vi
- 117. också jag själv tänker jag tittade nånting nån saker jag bara gå till en
- 118. bord för köket jag bara så tittade en kniv den sked den glas jag så tänker
- 119. det är mycket sorglig för mig / jag tittade alltid det här min hjärta liten så
- 120. där ja / sen vi gå andra rum och där också det är jättebra elteknik för vad
- 121. heter dom kan själv göra alltid gå köket somna toa alltid det jättebra
- 122. teknik / också andra rum nej inga rum vid data det ny teknik för dom
- 123. kan inte prata dom kan inte se bra och vet inte till exempel på
- 124. mobiltelefon kan inte prata / den här liten vad heter kan skriva och sen
- 125. säger hej och jag heter så så den är jättefin jättebra / sen vi gå andra
- 126. rullstol Maria sitt lite grann så jag sa / Maria varsågod du gå min hem
- 127. jag skoja / varför du gör så jag sa jag skoja det / Maria också hjälpt vi
- 128. och prata jättebra alltid säger den så den så den ja det är roligt för mig
- 129. det är liten sorglig också / tack så mycket

Frida ”Sagotema eller hjälpmedelscentralen”

- 130. hej allihopa jag heter Frida jag kommer från Syrien jag kan prata
- 131. svenska lite lite svenska jag lite lite skriva prata jag längre efter mina
- 132. barn jag tänker mina barn och jag vänter på mina barn jag vill att de ska
- 133. komma till mig jag ska bli bekväm om mina barn kommer till mig / jag
- 134. trävs jag trivis skolan och tycker om läraren ock leverna också jag vill
- 135. jobba med barn på dagis // (var det roligt med grupparbete?) grupp alla
- 136. bra jag tycker alla bra jag tänker gruppen min son mycket bra